

Lemovicensi antistite in crastino Nativit. B. Joan- A rum, vixitque ad annum saltem 1191, uti probant nis Baptistæ præcursoris Christi. Dignitate sua ejus epistola. cessit circa an. 1167, factus corrector Vincenna-

PETRI BERNARDI EPISTOLÆ.

(MARTEN., *Thesaur. Anecd.*, I, 454 et seqq.)

Petrus Bernardi electus prior Grandimontensis significat Henrico regi Anglorum suam electionem cui invitus consensit.

(Anno 1160, Febr.)

Præcellentissimo principi D. HENRICO Dei gratia Anglorum regi, duci nostro Aquitanico, magnificentissimo pauperum Grandimontensium nutritio, frater PETRUS BERNARDI, electus prior Grandimontensis, sed peccator, quidquid valet oratio peccatoris.

Sanctus Spiritus, qui ubi vult spirat, non ex operibus justitiæ quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam magnam nos, licet indignos, elegit in visibilem famulorum suorum Grandimontensium ductorem. Ingenue fateor, non absque contradictione electioni huic, quanquam canonicæ, me subscripsisse, et adhuc propter duo repugnarem. Primo, nisi in Domino confisus, et in potentia majestatis ejus sperarem eundem principalem, qui cœpit in nobis opus bonum, profecturum, ita ut bonas faciam inchoatæ perfectionis vias meas et studia mea, meliorem esse me delectando, quam altiore. Secundo, nisi eandem electionem Deo et regiæ vestræ celsitudini gratam declarassent fratres mei, nunquam tanti officii habenas accepissem. Domine mi rex, factum est, ut imperavit Deus; confirmet in omni opere bono ille qui Pater noster est, et nos opera manuum ejus. Utinam sicut charitatem nunc præsentem, ita et meam tibi mentem possem exponere! O si legere posses in corde meo, quod tibi de amore tuo, suo digito Deus inscribere dignatus est! Profecto cognosceres quod nulla lingua, licet erudita, sed nec stylus sufficiat exprimere quæ in tabulis cordis carnalibus, Dei Spiritui placuit imprimere. Memoria memores sumus beneficiorum vestrorum inenarrabilium, sed et ubique prædicabo quod multam invenerimus semper in oculis vestræ majestatis familiaritatem, cum familiaritate gratiam, cum gratia suavitatis abundantiam, de quibus sine dubio merces vestra multa est in cælis, illo in Evangelio promittente, qui fidelis in omnibus verbis suis, et judicante sibi factum, quod uni ex minimis suis factum invenitur. Ergo erga

(1) Correctores in ordine Grandimontensi dicebantur superiores monasteriorum ad distinctionem prioris Grandimontensis, qui solus prior dicebatur.

B sceptrum regni tui voluntatem bonam ex debito conservantes, parem a sacra vestra celsitudine suppliciter repositimus. Nihil, fateor, in deserto possumus, at modicum hoc quod valemus coram Deo præpotenti, in cujus manu sunt omnium potestates, pro vobis regioque sanguine vestro impendimus, ut virtutum omnium percipias incrementa, et ad eum qui via, veritas et vita est, gratus valeas pervenire. Hanc pro vobis prosequemur observationem in vestro Grandimonte, ab hoc primo electionis nostræ, ut latores præsentium notum facient.

Datum in Grandimonte, mense Februario.

II.

Rescriptum Henrici II, Anglorum regis, ad Petrum Bernardi, priorem Grandimontensem. -- Gratiam habet ejus electionem, ejusque se precibus commendat.

(Anno 1160.)

Religioso sacerdoti, et excelso in Verbo gloriæ, P. Petro BERNARDI, priori fratrum nostrorum de Grandimonte, justa desideria principis Christiani, HENRICUS, Dei gratia Anglorum rex, filius et frater.

Bonus homo de bono cordis sui thesauro duo protulit bona. Primum, quando assensum præbuit tuæ electioni, quam credimus factam esse a Deo, quia tanto correctorum (1) et curiosorum consensu, uti concessu celebratam fuisse accepimus, sicut vestri retulere. Secundum, cum memoriam in tuis precibus continuam repromisisti. Satis est, si fiat; fiet, credo. At continuetur per orationes vestras multum speramus in Domino, et in potentia majestatis ejus; nec parvipendimus orationes vestras; flant, precor, sine intermissione in ecclesia vestra ad Deum pro nobis, ad solatium vestrum, et jucundum diem adventus vestri in sedem præcipis generalis. Hisce patentibus notum vobis facimus, nos recordari adhuc hodie, quod hostiæ cauda et caput Deo debebatur; non incipimus vobis benefacere, ut vos de nobis bene meritis abjiceremus; tunicam ecclesiæ, Dei gratia jam polynitam, curamus facere et talarem; tantummodo pro me orate, et de temporalibus nihil solliciti, Dominus providebit per manus nostras. Regium attestor pectus,

postquam vero abbatis titulo insignitas est, non amplius correctores, sed priores appellati sunt.

provideo in conspectu, et utinam semper, Regem A
cœli et terræ immortalem, regnum nobis in terra
donasse, donaturum et in cœlo, si quod de ado-
randa dextera ejus accepimus, juste et sapienter
administraverimus. At quis putas est fidelis servus
et prudens? Utinam sic appaream in conspectu
ejus, ut et hic fideliter, et ibi feliciter regnare pos-
sinus. Sed et hoc speramus, si bonorum vestro-
rum spiritualium participes nos efficietes, inclina-
veritis ad nos magnam misericordiam Regis regum
et Domini dominantium.

Datum Londini per manus magistri Thomæ (2)
cancellarii nostri, mense Martio, regni nostri VII.

III.

*Epistola Petri Bernardi Vincenarum correctoris ad
Guillelmum priorem Grandimontensem. — Annun-
tiat ei necem sancti Thomæ Cantuariensis archi-
episcopi.*

(Anno 1171.)

Reverendo Patri GUILLELMO priori suo generali,
frater Petrus BERNARDI exgeneralis, meliora quam
novit.

Anglorum regis quid faciemus animæ, aliquando
sorori nostræ? Denigrata est super carbones ex-
stinctos facies ejus. Heu! qui nostras fundat ec-
clesias, Ecclesiam Cantuariensem violavit. Heu! si
scires quod novi et portenti fert regis Galliarum
aula, obstupesceres. Nam et cœli obstupescunt
super hoc cum exprobratione super legatione no-
stra. Scripsere tum excellentissimus princeps et re-
verendus Pater dominus Henricus de Francia, regis
Francorum germanus frater, dux et archiepiscopus
Remensis, tum R. R. pater Guillelmus, Seno-
nensis archipræsul, Henricum Angliæ regem inter-
emissem sanctum Thomam Cantuariensem archi-
episcopum. Obdormissem utinam solito profundius
quando et sanctissimus papa, et reverendi Gallia-
rum antistites me ad eundem (3) Henricum mise-
ruut cum domno priore Carthusiæ de Monte-Dei.
Utinam reliquissent nos in solitudinibus errantes,
absconditos in cavernis et speluncis terræ Gran-
dimontensis! Vide quantum pietatis infundat in cor-
nem impietas tanta. Jam stylus noster submergitur.
Vale et mecum scribente scribas ad eundem
regem, si forte audiat et convertatur. Precor, fiat
oratio sine intermissione ab Ecclesia nostra ad
Deum pro me perturbato.

IV.

*Epistola Guillelmi prioris Grandimontensis ad Pe-
trum Bernardi correctorem Vincenarum, olim
priorem Grandimontensem. — Consolatur eum*

(2) Is est Thomas, qui postea archiepiscopus Gan-
tuariensis, et martyr exstitit.

(3) Ex hoc loco et altero epistolæ ejusdem Petri
Bernardi ad Henricum regem patet auctores re-
conciliationis sancti Thomæ Cantuariensis archi-
episcopi cum rege Anglorum, fuisse Petrum Ber-
nardum Grandimontensem et Simonem Carthusiæ

*super morte sancti Thomæ Cantuariensis archi-
episcopi.*

(Anno 1171.)

Fideli servo Christi et prudenti Pat i D. Petro
BERNARDI, nostro fratri et correctori de Vincenni,
bonum animum ei respirare in misericordia Dei,
frater WILLELMUS prior generalis.

Cruento reverendi Patris Cantuariensis occasu
quid turbaris, et cogitationes tuæ ascendunt in cor-
tuum? Si manum aut consilium parricidis, suade-
te diabolo, præstitisses, contristari deberes tristitia
quæ salutem operatur. Plaga sane crudelis et
cruenta vehementer inflictæ est Ecclesiæ sanctæ
Dei in internecone sancti primatis. At quid reme-
dii? Non tam deplorandus qui insons occidit, quam
qui occidit. Interempto manet corona, interemptori
gehenna, quæ immane os jamjam aperuit ut deg-
lutiatur vivum. Quod paternitati tuæ retulere, illu-
strissimum Anglorum regem hoc flagitium perpe-
trasse, difficile mihi persuaderem, nisi narrantium
dignitas intercederet. Quod si ita est, res male
cedit ipsi regi, et nobis famulis ejus; nos tamen
hac re desperandum, sicut calamus quassatus non
conterendus: Noli turbari quasi fecisses; justitia
justi liberabit eum, impius autem in sua iniquitate
corruet. Si bene egeris, recipies. Haud secus ac
lepra corpori adhæret quod fœdat, ita culpa ipsi
operanti iniquitates. Impietas impii erit super eam.
Justus filius non morietur in iniquitate patris sui,
sed vita vivet. Filius non portabit iniquitatem pa-
tris, nec tu, charissime Pater, filii tui regis Angliæ,
si verum sit quod adeo ei ingenitæ justitiæ oblitus
fuerit. Ut tibi complaceat anima mea, scribam ad
eum; sed epistolam futuram credo infirmam, nam
coram eo non sum vir magni meriti. Faciam tamen
lubens, ut revertatur ad Dominum. Plurimum tri-
buit sanctæ tuæ eloquentiæ. Ergo ab industria tua
devote conveniendus, pathetice admonendus, solli-
cita exhortatione in Christo Jesu suscitandus.

V.

*Epistola Guillelmi de Trahinac, prioris Grandimont-
ensis, ad Henricum II Anglorum regem. — De
necem sancti Thomæ Cantuariensis archiepiscopi.*

(Anno 1172.)

Salutem in eo qui dat salutem regibus, HENRICO
Anglorum regi graviter laboranti, præsertim in in-
teriore homine, frater GUILLELMUS DE TRAHINAC
conterritus in Grandimonte vestro prior et pec-
cator.

Hem, domine mi rex, quid est quod audio de
vobis? Nolo vos ignorare quod a die qua didicimus
vos lethaliter cecidisse, operarios remisimus devo-
tionis vestræ ædificantes ecclesiam domus tuæ

Montis-Dei priores. Quod auctores hæcenus latuit.
Hinc colliges quantum possint homines mundo
mortui et in claustris tumulto sepulti, id nimirum
quod nec summi pontifices, nec reges potuerunt; et
quam immerito a secularibus inutiles homines dic-
cantur viri religiosi

Grandimontis, ne in ullo tecum participes essemus. Considerata siquidem regię vestrę majestatis ingenua bonitate, et collata ex adverso horrendi parricidii crimine quo accusaris, non potuit hoc de te sibi suadere anima mea. Quod si insons, Deo gratias, qui dedit nobis famulis tuis desiderium cordis nostri. Si autem proximus et particeps effusi sanguinis, attende, nec remaneas infirmus in luto tanti reatus. Plane nescius sum utrum te conscio tam pessimum facinus designatum fuerit necne. Scribo autem tibi, non sine timore et pavore; si enim tanti criminis fautor, ne dicam auctor esses, nollem, nec auderem tecum agere. Quod si, fato nescio quo, illud evenerit, doleo sane super te et mortificata bona opera tua, quoniam scriptum est: *Si averterit se justus a justitia sua, et fecerit iniquitatem, omnes justitię ejus quas fecerat non recordabuntur* (*Ezech. xiv, 26*). Nullum jus, sed nec imperium teneo in voluntatem tuam; et licet haberem, nullo modo cogere te. Ingenuus est enim hominis animus, mavult duci quam trahi. Sed si quid valet coram te peccatoris oratio, precor, noli perdere fructus bonorum operum tuorum, noli perditam negligere animam tuam, pro qua Christus mortuus est. Convertere, et age pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus, et non erit tibi in ruinam iniquitas. Hodie si vocem Domini audieris, et non obduraveris cor tuum, orationes famulorum tuorum Grandimontensium, quas cum jejuniis effundimus et offerimus, ascendent ad Dominum.

VI.

Epistola Petri Bernardi, exprioris Grandimontensis, ad Henricum II Anglorum regem.— De nece sancti Thomę Cantuariensis archiepiscopi.

HENRICO Anglorum regi pauperrimo, pauper et desolatus frater Petrus BERNARDI, exprior generalis Grandimontis, suas lacrymas ad cor emolliendum.

Ut innumerabilia sunt tuxę devotionis argumenta, ita sunt incenarrabilia, o illustrissima, sed nunc exaurata Anglię corona, cujus decoris rosę deciderunt. Nimirum quantum nescio quid immensum debemus tibi, o rex, ideo durum Christianę reipublicę, imo durissimum, pręsertim nobis, audire extra Deum factum, et ab eo projectum esse regem qui finem nobis bona conferendi invenire non potuit, quique in sua magnificentia parum esse judicat, nisi innumeris obruendo beneficiis Grandimontensem aliquando suum populum nostrum potius oneraret quam ornaret. Tantum, inquam, debemus decoro aliquandiu diademati tuo, quantum non valemus enarrare. At quid tibi et carmini huic? bene quidem incępisse, at defecisse in via Dei, retrogredi est. Omnes qui vident, incipient illudere tibi, dicentes: *Hic homo cępit œdificare, et non potuit consummare* (*Luc. xiv, 30*). At quid laudari hic ab hominibus, quibus qui placere studet, servus Christi non est, imo confunditur, quoniam Deus sprevit eum, et in cęlo a Deo reprobatur, a quo uno merces est operi nostro et glorię corona

A de sola manu ejus. Animam separari a corpore infirmo dolemus. Potestne a Deo vera hominis forma separata manere? Signatum et sigillatum super nos lumen vultus Dei. Peccato fœdatur et obscuratur hęc lux gratię, quę sola serenum confert. Excęcatus ab aulicis, verborum lenocinio pater pręcipitio proxime collidendus est, quomodo filii suo damnabili silentio eum perire sinent? Vivit Dominus, animam hujusmodi patris ab his filiis requiret Deus. Si tacuerimus, sceleris arguemur a Deo nuncupante nos canes mutos non valentes latrare. Suspendio dignos adjudicabit cum canibus Capitolinę arcis custodibus. Quidnam est hoc verbum quod dictum est pauperibus Grandimontensibus? Quomodo evanuit? Promiseras patri Simoni, fratrum Cartlusiensium priori de Monte-Dei, et mihi, quod paratus eras domnum Thomam Cantuarię episcopum ponere secundum in regno tuo, dummodo speciem humilitatis coram populo tuo tibi ostenderet. Fecit centies quod postulasti, et ille jacet in corde terrę. Vocem sanguinis clamantem ad Deum de terra audivimus: Quomodo cecidit verbum ex ore regis, quod est sanctum et in te venerandum? Verum ita sunt omnes isti divites: si quid bene facias, levior pluma est gratia; si quid peccatum est, plumbeas iras gerunt. Hęcne threna tragœdi parsinalis (*sic*) didicere ibides nostrę eremi? In pectoribus plebeiis et infirmis beneficia omnia conservantur quomodo si scripta essent in arena et litore maris, in iisdem cordibus permanent injurię exaratę quasi in marmore. Reverendus ille Pater Becket archiepiscopus irreprehensibiliter cancellarii munere coram te perfunctus fuerat, quare talem tantumque fidelem delevit oblivio? O vitream principum gratiam! Quid nobis et mundo? Nolite confidere in principibus, nec in filiis hominum in quibus non est salus. Imo salus ipsi domno Thomę archiepiscopo Cantuariensi, quoniam ab eis occisus dealbavit stolam suam in sanguine Agni immaculati. Ideoque beatus, quia vocatus, quia etiam introductus ad cœnam nuptiarum Agni. O reverendum hiero-martyrem! o beatum pontificem! cujus anima paradisum possidet, quandoquidem invenit salutem ex inimicia suis, et de manu eorum qui oderant se gratis.

Bone Deus! auribus nostris audivimus, et Patres nostri dominus princeps Henricus de Francia, par Francię, dux et archipręsul Remensis, domnus Guillelmus Albimanus Senonensis archiepiscopus, domnus Joannes de Bellesme Pictaviensis, domnus Bernardus Nivernensis episcopi, Galliarum Patres [*an pares?*], narraverunt nobis opus quod operati sunt perditum quidam homicidę, non rex Anglus, opus illud nefarium, indignum hominē, multo magis rege benigno, misericordi, mansueto, nemini non benevolo. Corpora, dicebant, magnanimo satis est prostrasse leoni, humiliatum coram te, Anglia, primatem D. Thomam Cantuariensem. De regię tuę, o rex, salute sollicitum patrem occubuisse

ferunt gladiis impiorum Willelmi de Theraci, Hugonis de Morville, Willelmi Le Breton, Renaldi Ursé, quos si emiseric, occidisti et tu quem occiderunt. Absit hoc a rege Angliæ. Non credo te adeo scdum designasse facinus. Ad solam vindictam malefactorum, laudem vero bonorum gladium portas. Inter agendum de politicis Thæroneus comes Illyricus declarat regem in sua institutione et inauguratione perpetuam in se recipere et vovere obligationem bene beateque vivendi, rectumque iudicium observandi. Magnus ille sacerdotum Dei Joiada, dum conservaret in regem Israel conservatum usque ad tempus Joas filium Ochosiæ, quem furata fuerat amita ejus Josaba de medio filiorum regis Ochosiæ, qui interficiebantur a lupa illa Athalia, posuit hic sacerdos super juvenem regem diadema et testimonium. Quod est testimonium? Volumen legis Dei, ut doceret reges a die æolemni coronationis suæ singulariter astringi legis divinæ praxi.

Recordare, domine, quid acciderit tibi, o rex, cum consecrandus esses per manus R. P. Theobaldi archiepiscopi Cantuariensis, die 20 Decembris, et quod professionem hanc in manibus episcoporum consecrantium emiseric: *Ego Henricus, Deo annuente, futurus rex Angliæ, profiteor et promitto coram Deo et angelis, deinceps legem, justitiam et pacem Ecclesiæ Dei populoque mihi subjecto. Et attende, quæso, quod et cui promisisti. Scriptum est enim: Vovete et reddite (Psal. lxxv, 12). Et iterum: Displicet Deo stulta et infidelis promissio (Eccle. v, 3). Statue contra te cor tuum, et quære ab eo quomodo et quando votum reddidisti? Siccine justitiam servasti, tuis non reddendo? Dicunt horrendum hoc et immane parricidii scelus te perpetrasset. Nos, licet inscii, jamjam super te dolemus, reformidantes quod nunquam scire vellemus. Quomodo obscuratum est tuæ charitatis aurum obryzum, mutatus est color optimus? Ecclesias nostras exstruere et dotare curabas, quomodo Ecclesiæ pastorem percutiendo, dispersisti oves gregis catholici, et, quod dictu incredibile, mactando?*

Peripateticorum princeps ia Ethicis reges vocat legem vivam. Credo eundem sic fuisse locutum pro eo quod reges soleant subditorum suorum vitam procurare. Sane sic te non salutasset, sed sub nomine legis mortuæ, qui tuos mortificasti. Filius gentium quæ ignorant Deum fraterna cæde scdavit Romæ fundamenta. Absit autem Christianæ veritatis filio, et domorum nostrarum protectori, nostrorum fundamentorum cæmentum paterno diluere cruore. Odi et execror manus violentas plus quam pilosas. Prudentissime quamvis ethnicus rex Antigonus maledixit adulatori sibi suadenti per fas et nefas agere suos inter subditos et regnicolas. « Absit, inquit, hoc a me. tyrannorum est sic procedere, regum vero secundum legis et instituta imperii. » O dignum optimi regis eloquium! Græcorum sapientes regem vocaverunt *basileu*, quod experientur eam populæ basim et fundamentum firmum.

A Tu autem quale firmamentum populi iudicaberis? Siccine regio fulgens diademate, tuum sustentas et portas populum, populi tui tumque Patrem spiritualem e medio tollendo? Merito vocaberis concussum populi fundamentum, et jam ruinæ proximum. Cæcus ille Græcorum vates reges nuncupabat pastores. At quis nesciat quod boni pastoris est tondere pecus, non deglutire? At tu traxisti, possedisti, occidisti. Quis videat, quis audiat tantam iniquitatem refundi in caput regis, et regis Catholici? Ille qui in diebus Saul abstulerat opprobrium ex Israel, vocavit reges clypeum illa in oratione funebri prædicti regis Saul et Jonathæ amabillium principum: *Abjectus est in te clypeus fortium (II Reg. i, 21). Versum decimum psalmi xlvi in quo gloriatur David: Quoniam dii fortes terræ vehementer elevati sunt (Psal. xlvi, 10), legit sanctæ Ecclesiæ doctor Hieronymus reges scuta terræ. Dato et concesso, quos inter reges te inveniam non habeo. Justo te non sentiunt in genere suo. Reges illi obumbrant super caput populi in die belli. Tu autem, domine mi rex, non tantum avertis faciem tuam a tuis, ipsos etiam interfectos insepultos reliquisti in oculis solis, ut quos opprimis indesinenter contempletur.*

Fateor, et ingenue non potest hoc de te sibi persuadere anima mea, nisi ex istorum Patrum scriptis exprobratum fuisset, suscepta mea legatione, cui te facturum satis regis promiseras sacramento. Tot tantaque nobis contulisti beneficia; ut quid erit pretii? Ecce enim durus a Deo emissus est propheta, omnium justitiarum tuarum quas fecisti non recordabitur Deus (*Ezech. xxxiii, 13*). In vanum laborasti ædificando civitates et cellas parvas, in quibus pauci resident viri super flumina sanguinis effusi, flentes dum recordarentur tui zelatoris nostræ Sion. Hodie ædificare, et cras destruere, quid est aliud quam animam suam in vanum accipere?

Cum quæsisset divinus vates: *Quis ascendet in montem Domini (Psal. xxiii, 3)?* respondit ei Spiritus sanctus: *Innocens manibus et mundo corde (ibid.)*. Si hi duo gradus sunt necessarii ad cælum pertingendum, et primum gradum non possis amplius invenire, quo pervenies? Hinc migrare necessum est. Quo ibis? Qua die nobis attulit vitam Christus, christi ejus vitam præcedendam pronuntiabas. Incredibile hoc retulere, non credo, Domine Deus, quis credet auditui nostro? Dicent de te quicumque hæc accipient: *Quid acuisi linguam tuam sicut serpentis? Si hoc in sanguinis innocui luto sic defixus fueris, ecce factus es sine corona et sine substantia. O durissimam sanguinis Andegavi sortem! O miserabilem Angliæ regni quondam florentissimi statum! Quando caput dolet, sentimus cætera membra dolere. Rex populi sui caput, caput autem regis Christus. Innocuo nocendo, insoutem cædendo, cecidisti casu tam pernicioso, ut magna sit tibi Anglorum capiti inflicta contritio. Quis medebitur tui? A capite fetet qualiscunque piscis. Populi infirmitas a rege capite suo defluit, quia*

Illum quo vult convertit. Consularis aetatis superque A notus, scribit ad Sempronium, quod inter tuos observare licet, non secus ac in corporibus, ita in imperio. Gravissimus est morbus qui a capite diffunditur de mortuo corde in corpore humano. Quid amplius caro nostra, nisi vermis, fetor et horror? Parricidii crimine suffocato te Britannorum corde, quid valet populus, et nos pauperes eremicolæ famuli tui? Valde expertus ille qui dicebat: « Qualis rex, talis et populus ejus; » namque componitur orbis regis ad exemplum. Quodnam, heu! et augusti regis das nobis exemplum? In oraculo Testimonii duos cherubim ex ligno olivarum factos auroque textos posuit magnus prudentiæ rex Israel, ad quid supremas potestates, ecclesiasticam et temporalem, Deo officiantes charitate et benignitate decorandas edocebat, cujus generis olivarum erat illud lignum. Ex quo te compositum clamabit posteritas? Dum Ahias Solonites Israeliticus colloqueretur in via cum Jeroboam, onustum ex scissuris pallii novi regem Israel vocabat lucernam. Quid est hoc? Ad nihilum valet lucerna, nisi abundet oleo cum lumine. Ita rex quantumvis fulgeat auro, gemmis in sceptro radiantibus, parum est, nisi charitate et beneficentia emineat. Audivimus et nos, dum media nocte surgeremus ad orandum Sponsum nolentem recipere novissime venientes quinque virgines quæ non sumpserant oleum secum, ipsasque confundentem cum repulsa evangelica: *Nescio vos* (Matth. xxv, 12). Oleum passim in Scripturis effusum symbolum misericordiæ et magnificentiæ regiæ, quæ infirmorum ac subditorum miseriis subveniendo, proxime accedit ad oleum quod videmus supernatare aliis liquoribus; ideoque, ut reor, reges non consecrantur vino aspero, aut aceto, sed oleo misericordiæ, ut discant ab hac die suæ coronationis facere utique misericordiam cum iudicio. Ad hoc ut vigiliis addicta luceat lucerna, debet teneri recta; sic reges populorum lucernæ debent esse, magnifici, recti, amantissimi, et suorum commodis invigilare. Nunc itaque vides ad verbum Dei veram lucegnam positam pedibus regum, quia lumen quod erat in tenebræ sunt, et tenebræ super universam terram tuam per scandalum quod omni populo tuo posuisti, et hoc vidisti:

Majoresque cadunt altis de montibus umbræ.

Omne animi vitium tanto conspectius in se crimen habet, quanto major qui peccat habetur. Jeroboam quia rex Israel plus quam quis alius Hebræorum Deo displicuit idololatriæ crimine, eo quod pessimo scandaloso vitæ exemplo peccare fecit populum Israel. Et sane imperatoris collusio, ut notat Hegesippus, populo proponitur quasi lex flagitiorum. Omnis princeps quasi populi sui monarchia censetur, qui eum exempli sui gubernaculo, sive timone, quod vult, sive ad bonum, sive ad malum, eum convertit. Nonne tibi aliquando retulere legati trium Magorum, quod dum turbatus est Herodes, turbatur et omnis Jerosolyma cum illo? Tuis quo-

A altior est, eo casus ejus gravior; ruina extensione major, strepitusque cadentis et fragor et terribilior; ita reges (quoniam vitia neminem latere possunt) qui facti sunt turres fortitudinis gentium sibi commissarum a facie inimici sævientis, quando depravatis moribus et opere perditio cadunt, magnam causant ruinam in subditorum mentibus. Declaravit Via, Veritas, et Vita Christus, princeps regum terræ, non de malo mulierculæ opere, quæ se sequebatur, sed de principis apostolici crimine reformidandum illud: *Væ homini illi per quem scandalum venit* (Matth. xviii, 7). Quantum, proh dolor! quantum est scandalum hoc quod tuis posuisti? Manhu! tu qualis, tu quantus, et quis es, et quid fecisti? Vident' utrum hoc facinus principem tui sanguinis addeceat? Posuisti offendiculum fratribus redemptionis tuæ, lapidem offensionis, et petram scandali. Magister de discipulorum nugis, dominus de servorum insolentia, pater de filiorum malis moribus, ita rex de subditorum excessibus rationem reddet in die iudicii. Omnia illorum scelera, sive levia, sive gravia, in caput regum refunduntur.

B Quod si, Deo inspirante, tam acerbam quam infamem tui nominis notam declinare et delere meditaris, quatuor illi sicarii sua immanitate nobiles extremis afficiendi sunt suppliciis, et e finibus humanæ naturæ sunt eliminandi et exterminandi; non patiaris illos vivere in terris tuis, ne hoc te prætereat, si tolerantia tua, aut participatione cum illis C quatuor excommunicatis desiisti vitam spiritualem vivere, vivere nolo amplius vitam temporalem. Tanta talique in consideratione apud me est salus tui diadematis, quantum profert qui pro te cupit etiam fieri anathema. Vellem, utinam, te nunquam nobis bona fecisse, quoniam, patre a filio occiso, brevi Deus Judex, justus, fortis, qui *armat creaturam suam ad ultionem* suam (Sap. v, 18) (quia *quæ mensura mensi fueritis, remetietur* (Marc. iv, 24); et *qui fuderit sanguinem, fundetur sanguis illius* (Gen. ix, 6) paternum contra sceptrum dominationis tuæ æternæ, suscitabit zelum amarum filiorum tuorum. Verumtamen faxit Deus me false prophettare; interim præpara animam tuam ad tribulationem. *Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est* (Thren. i, 8), nec est pax ossibus D regiis, id est interioris hominis partibus superioribus, a facie peccatorum suorum (Psal. xxxvii, 4). Salomon litem suam instituendo, revelavit *potentes potenter tormenta passuros, quoniam æternus Judex non verebitur magnitudinem cujuscunque* (Sap. vi, 7, 8). Jamjam apostolorum novissimum iudicium reformidat, quod *fiet durissimum his qui præsumunt* (Ibid. 6). Hoc cum gravi verborum pondere de bono opere non lapidamus, sed de blasphemia, de execratione et mendacio, si verum parricidium quod relatam est, zelo zelatus pro filiis Domini Dei exercituum, spinæ nostrarum eremcrum lingua dolatæ sunt aculeata, non sine punctura loquuntur; verum ita pungant, ut compungantur

compungendi ad salutem. Acerbæ querimonie meæ non succussant, ne deterius quid contingat; magnæ ulcerum saniei validius detersivum necesse est; ex modico vulnere tabidum facit tūcus nimis blanda chirurgi manus; non audit medicus fidelis inter rescandum putridum membrum lamentabilem amici sui vocem, sed ad salutem. Volo, domine mi rex, te talium sermonibus, aut consiliis uti, qui tam timeant palpare vitia quam detractare virtutibus. Vendant alio loco et oleum suum peccatores illi adulatores, quam coram te; pura regum imago non vult oleo peccatoris impinguari caput suum. Etsi te lactaverint peccatores aulici, ne acquiescas eis; molliti sunt sermones eorum, sed ipsi sunt jacula. Offerant Samaritani (intelligo animæ tuæ custodes) oleum et vinum, ut animæ insolentis infundant vulneribus, utinam et ego cum eis iterem apud te idoneus minister Novi Testamenti, duris verbis veniens ad te, vinum increpationis debitæ infunderem usque ad cordis tui contritionem; et hoc est agere misericordem in hoc genere fuisse crudelem.

Dum vos alloquimur, filii Excelsi, blandiri vobis nec volentes nec debentes, indignationem forte tuam adversus nos concitabimus; nihil vereor nec facio animam meam pretiosiore quam me; melius est mihi cum illa a duobus senibus inveteratis dierum malorum accusata incidere in manus hominum absque opere malo, cum obruncato domino Cantuariensi, quam in manus Dei viventis (Hebr. x, 31) (quod horrendum credebat gentium Doctor). Percant per me licet bona nostra temporalia, modo non amittat æterna anima tua, pro qua Christus mortuus est, justus pro injustis.

Longius progredi et diutius tecum versari duo mihi prohibent, silentium imponendo: primo majestas tua supra vires execrandis compedita et nimis involuta negotiis, quam innocente fuso sanguine lethaliter dolco sauciata; secundo contagiosum hocce vulnus excommunicationis in anima tua inflictum prohibet me tecum agere, ne tam perniciose labe inficiatur anima mea, quondam tua, nisi usque respiscas: quoniam sanctiore titulo prohibet Paulus scribens Corinthiis, non commisceri, nec cibum sumere cum avaris aut rapacibus. Sed et discipulus quem diligebat Jesus, commendans Electæ dominæ, et natis ejus charitatem: Si quis venit ad vos, et hanc charitatis doctrinam non offert, nolite recipere in domum, nec Ave ei dixeritis; qui enim dicit illi Ave, communicat operibus ejus malignis (II Joan. 10, 11). Tu autem qui nosti quod

A oportet nos mutuam vicem reddere parentibus animarum nostrarum, intelligis nos tecum non amplius debere communicare, nisi prius deposueris sordes animæ tuæ.

Erat Jerosolymis probatica piscina, ubi, mota aqua, qui prius descendebat in eam, sanabatur. Sunt et Romæ natatoria Siloe, quod interpretatur *Missus*, seu *Apostolus*, quoniam ibi apostolica sedes, quæ peccatores excipit ad pœnitentiam. Vade itaque ad hæc natatoria Siloe; quod si Frederici Augusti armis interclusum est iter, descende in Jordannem pœnitentiæ; aquæ enim sane meliores sunt Abana et Pharphar fluviis Damasci. Festina, ne tardaveris, periculum in mora, lavare septies. Hoc repurgato et reparato, miseris et miserabilis animæ tuæ ruinas septena hacce lotionem, confessionem, lacrymis, jejuniis, satisfactione, disciplina, peregrinatione ad loca sancta, et eleemosynis, peccata tua redime. Adhibe quam viduasti Ecclesiam, ut pro te oret. Nos quidem non cessamus orantes pro vobis nocte ac die, ut præveniendæ faciem ejus in confessione revertaris ad Dominum, si forte audias nos et saneris ab eo. Hac sine lotionem obliviscere nostri; nihil tibi et nobis; qui aves cœli pascit, nos curabit. Epistolas tuas non exspectamus, sed nec expetimus; non amplius rescribas, quia nomen tuum deletum est de libro viventium, neque te faciem tuorum excommunicationis fulmine combustam videamus, ne maledicto participes effecti tecum separemur ab usu gratiæ Dei, sine quo nihil possumus facere. Si vis nos invenire, revertere, revertere ad Patrem nostrum cœlestem, in quo et per quem vivimus, movemur et sumus (Act. xvii, 28), et dicito ei in spiritu humilitatis et in animo contrito: Ego qui inique egi, Pater, in cœlum et in tuos, nihil amplius a te exspecto. Sic miserere animæ tuæ placens Deo: exspectat quidem; donec veniat immutatio tua, Grandimontensis populus gemens et quærens a Deo qui dat escam omni carni, pro te panem gratiæ in cinere et sacco factus obediens Deo. In nostro priore generali hæc tibi loquor et exhortor in Christo Jesu Domino meo districto iudice, qui, licet sint omnia oculis ejus nuda et aperta, accuratam operum nostrorum inquisitionem scrutaturum se dicit in lucernis Jerusalem, quanquam dilectam. Quid faciet eis quos reprobavit? Malos male perdet; verba sunt sancti Evangelii: Qui ex Deo est, verba Dei audit (Joan. viii, 47).